

היום נלמד בעזרת ה':

נזיר דף סו

למדנו במשנה 'משנזקק לזיבה.. וספיקו.. טמאים שרגליים לדבר'.

אמר רבא: 'וספיקו' אין הכוונה ספק אם ראה או לא ראה - שבכזה מקרה ודאי לא מטמאים אותו, אלא מדובר שהוא ודאי ראה זיבה והספק האם הוא ראה את הזיבה מעורבת עם שכבת זרע או לא. כגון שבדק בעד וראה זיבה וקרי, ואינו יודע האם ראה את הזיבה והקרי בנפרד או שהזיבה היתה מעורבת עם שכבת זרע. והדין הוא שאם ראה את הזיבה בפני עצמה סותר שבעה, אבל אם ראה אותה מעורבת עם שכבת זרע סותר רק יום אחד. ועל כך אמרה המשנה שמכיון שכבר ראה שתי ראיות והוא נטמא בזיבה, אנו אומרים שרגליים לדבר שגם עכשיו ראה את הזיבה בפני עצמה וסותר את השבעה ימים.

*

למדנו במשנה 'משנזקק לזיבה.. ושכבת זרעו טמאים שרגליים לדבר'. הגמרא מבררת באיזו טומאה מטמאת שכבת זרעו?

אילימא למגע: אם תאמר שהיא מטמאת בטומאת מגע, קשה: הרי כל שכבת זרע מטמאת במגע, ובמה מיוחדת שכבת זרעו של זב?

אלא זרעו של זב מטמא במשא: אלא כוונת המשנה לטומאת משא (= האדם הנושא אותה אפילו שאינו נוגע בה נטמא). הגמרא מבררת: מיהו התנא הסובר כן? ומביאה ברייתא בה נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע האם שכבת זרעו של זב מטמאת במשא. ולכאורה משנתנו סוברת כרבי יהושע.

קושיא: אפילו רבי יהושע לא אמר: כל הסיבה שרבי יהושע מטמא זה רק באופן שיש בשכבת זרע גם צחצוחי זיבה (וכך זה בדרך כלל), אבל במקרה של שכבת זרע לבדה מטהר רבי יהושע. ואילו התנא של משנתנו שלא הזכיר צחצוחי זיבה סובר שבכל מקרה שכבת זרע של זב מטמאה במשא, וזה שלא כדברי רבי יהושע?

(המשך בדף הבא ↓)

אלא אמר רב אדא בר אהבה: כוונת המשנה לומר שאם ראה את הזיבה השלישית לאחר שראה שכבת זרע, לא תולים את הזיבה שהגיעה מחמת הקרי ומטמאים אותו. שלא כמו בראיה השניה, שאם ראה אותה לאחר קרי תולים אותה בקרי.

סבר רב פפא: לבאר את החילוק בין הראיה השניה שבאה אחרי שכבת זרע שתולים אותה בשכבת זרע, לראיה השלישית שבאה אחרי שכבת זרע שלא תולים בה: זיבה שבאה אחרי שכבת זרע נחשבת לראיה באונס, כי משום שנחלש בעקבות השכבת זרע הוא ראה את הזיבה. לפי זה ראה שניה שתולים בה באונס ממילא תולים אותה בשכבת זרע, אבל ראה שלישית שלא תולים באונס גם לא תולים בשכבת זרע.

אמר ליה רבא: הרי גוי שראה קרי ומיד לאחר מכן נתגייר וראה שתי ראיות של זוב - מטמא בזיבה '**א"ל ואין לך חולי גדול מזה**' (כגירסת הרא"ש). כלומר מה ההבדל אם הוא ראה קרי כשהוא יהודי או גוי, והרי בעקבות הקרי הוא ראה את הזיבה מתוך חולשה? (הרא"ש מוסיף: בפרט שכאן גם הגירות עצמה מחלישה אותו).

אלא תנאי: ולכן מסיק רבא שאין הטעם מצד חולשה, אלא מצד גזירת הכתוב שזיבה לאחר קרי אינה מטמאה, ודין זה נאמר בשיראל ולא בגוי ולכן גר שנתגייר טמא.

והתשובה לדברי המשנה ששכבת זרע של זב מטמאת - אינה כדברי רב אדא, אלא כמו שרצתה הגמרא לומר בתחילה שהיא מטמאת במשא, ומשנתנו סוברת כמו התנאים שבברייתא הסוברים ששכבת זרע של זב (לבדה) מטמאת במשא. והיינו שהשכבת זרע יצאה לאחר שראה שתי ראיות של זיבה שאז היא מטמאת במשא, ונחלקו התנאים בטווח הזמן שהיא צריכה לצאה לאחר הזיבה - האם בתוך מעת לעת מהזיבה, או באותו יום של הזיבה.

במאי קמפלגי: נאמר "**כִּי יִהְיֶה בְּךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טְהוֹר מִקֶּרֶה לְיָלָה... וְיִהְיֶה לַפְּנוֹת עֶרֶב יִרְחַץ בַּמַּיִם**". המאן דאמר שמטמא רק ביומו לומד מהפסוק הראשון שמדובר באיש '**אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טְהוֹר**' שהוא כבר לא טהור דהיינו שהוא זב, ולאחר מכן הוא ראה '**מִקֶּרֶה**' קרי, שאז דוקא אם ראה אותו עד '**לְיָלָה**' הוא טמא (מפרש). והמאן דאמר שמטמא מעת לעת לומד מהפסוק השני '**וְיִהְיֶה לַפְּנוֹת עֶרֶב**' ומשמע כאן שני ערבים כי 'לפנות' הוא לשון ערב ('כי פנה היום'), והיינו מערב עד ערב.

קושיא: למאן דאמר מעת לעת הרי נאמר 'מקרה לילה'? והתשובה היא: שהוא יסבור שה'לילה' לא נאמר כאן לדרשה אלא כי כך אורחא דמילתא שקרי בא בלילה.

משנה: אמר רבי יוסי והלא אין מורה וכו': מה שנאמר 'ומורה לא יעלה על ראשו' הכוונה למורא בשר ודם.

א"ל רבי נהוראי: והרי מצאנו שכן היה מורא בשר ודם על שמואל, ואם כן בהכרח שלא התכוונה חנה בתפילתה ל'מורא' של בשר ודם אלא ל'מורה' של נזירות (כי מצינו שכל מה שבקשה בתפילתה התקיים - לקט הקוצרים).

נמרא: חטוף וברוך: תחטוף כוס של ברכה ותברך ברכת זימון, כלומר שלא יקדים אותך מישהו אחר, וכן בכל הברכות.

קושיא: משמע שהמברך עדיף מהעונה אמן על הברכה. והרי למדנו בבבלי שגדול העונה אמן יותר מהמברך, וא"ר נהוראי השמים (= לשון שבועה) שכך הוא, והראיה שהרי הגוליירים (= החיילים החלשים) מתגרים במלחמה תחילה ואח"כ באים הגיבורים (= הפרשים) ומנצחים, והניצחון קרוי על שמם של הגיבורים שהם גומרים את המלחמה, וכן כאן העונה 'אמן' בא לאחר המברך והוא המנצח, כלומר שהעונה 'אמן' יותר משובח מהמברך.

תירוץ: תנאי היא: נחלקו התנאים האם המברך עדיף או שהעונה עדיף, הברייתא הנ"ל סוברת שהעונה עדיף, אבל יש ברייתא אחרת הסוברת שהמברך עדיף - נאמר **"גְּדֹלוּ לַיהוָה אֱתִי וּנְרוּמָמָה שְׁמוֹ יִחְדָּו"**, **"גְּדֹלוּ לַיהוָה אֱתִי"** זה המברך, **"וּנְרוּמָמָה שְׁמוֹ יִחְדָּו"** זה העונה אמן, כלומר שגם המברך וגם העונה אמן נוטלים שכר, אלא שממהרים לתת שכר למברך, ומכאן שהמברך עדיף, ולכן רב אמר לחייא בנו 'חטוף וברוך'.

 הדרן עלך הגויים אין להם נזירות, וסליקא לה מסכת נזיר

ב'עין אליהו' מבאר את השייכות של 'חטוף וברוך' למסכת נזיר, וכן מדוע המסכת מסתיימת ב'תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם' וכו', לפי שיש להקשות איך מותר לאדם לנדוד נזירות והרי הוא נאסר בשתיית יין ומפסיד את הברכות, ולכן אומרת הגמ' שגדול העונה אמן יותר מהמברך, וגם אם הוא יהיה נזיר הוא לא יפסיד את הברכות כי הוא יענה אמן על ברכת אחרים וגדול העונה אמן יותר מן המברך, ולכן המסכת מסתיימת ב'תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם' וכו', כי ללא התלמידי חכמים היה מחלוקת וכל אחד אמר שהוא רוצה לברך, אבל כיון שגדול העונה אמן כבר לא תהיה מחלוקת וא"כ התלמידי חכמים מרבים שלום בעולם.